

“Oku çocuğum” boş bir emir cümlesi

Türk Edebiyatı'nın önemli yazarlarından Müge İplikçi ile bir araya geldik ve hem çocukların yaşlarına göre hangi kitaplara yönelmesi gerektiğini konuştuk hem de onları okumaya nasıl yönlendireceğimizi... İlginç açıklamalarda bulunan İplikçi, “Oku çocuğum” lafının boş bir emir cümlesi olduğunu söylüyor ve ekliyor “Kendi deneyimlerimizden hatırlayalım! Bize ne dense onu yapmazdık...”

SÖYLEŞİ MÜGE SERÇEK BİROĞLU

Çocuklar kitaplarla kaç yaşından beri haşır neşir olmalı sizce?

Olabildiğince erken olmalı bence! Ellerinde dolaştırabilmeliler kitapları, onların kokusunu almalılar! “Melimalı” desem de bu bir iyi niyet temennisidir, belirtmek isterim... Kitabın yaşamdaki karşılığı, başka bir ‘yaşam’ ama aynı zamanda bildiğimiz yaşama denk düşen yansımalarını yakalayabilmelerine yardımcı olmalı bence. Bu konuda ailelere ve öğretmenlere çok iş düşüğünü saklayacak değilim. Çocuklarının ya da öğrencilerinin kitap okumadığından yakınan ebeveynler ve öğretmenlerin kitapla kurdukları ilişkinin yansımaları çok net özümser çocuklar. Kitap okumayan anne ve babalardan bahsetmiyorum sadece; kitabın nasıl okunması gerektiğini keşfe çıkmayan, bu keşfe çıkmayı ertelemiş ya da

gündelik savrulmalara kapılmış yetişkinlerden bahsediyorum. Kendi yaşam görüşünü zorlamayan kitapları okuma alışkanlığı haline getirmiş yetişkinlere sözüm. Ezberi kendi gönüllerine göre bir kez daha üreten büyüklere... Kitap okumak yaşamda risk almak ve bambaşka bir sayfa açmayı göze alabilmek de demektir.

Hangi tarz kitaplarla çocukları tanıştırmalı?

Sanırım onların heyecanını fişekleyecek kitaplar bulmalı ilk önce. Böyle böyle başlamalı okuma hali. Sonrasında ise tanımadıkları duyguları tadabilecekleri kitaplara çekmeye çalışmalı onları. Ancak ilk etapta onları seçimlerinde özgür bırakmalı sanki. Bu noktada ‘Oku çocuğum’ boş bir emir cümlesidir. Kendi deneyimlerimizden hatırlayalım! Bize ne dense onu yapmazdık... Çocuğu yaşamın

Müge İplikçi

içersinde kitabın eksikliğini hissettirebilecek anlarla tanıştırmaya çalışmalıyız bence. Bu da televizyonun dışında, dışarda, sokakta, farklı tınılardaki seslerle buluşabilmesi demek. Kanımca sanat ve kültür, belli sınıfların belli sınıflara rol biçeceği bir alan değildir. Kültür sanat, edebiyat, müzik ve resim yaşamın ta kendisidir. Bunun eşliğini göstermek gerekiyor sanki. “O zaten senin içinde ama

keşfetmen gerekiyor!” demeli.

Her yaş gurubu için okunacak kitaplar ve konular nasıl belirlenmeli?

Bu konunun çok uzmanı var. Kendi deneyimlerimden yola çıkarak konuşmam gerekirse, ilk çocuk kitabım Uçan Salı’yı okula yeni başlayan yaş grubuna yönelik yazdım ve epey dirsek çürüttüm. O grubun algılayışı, somut kavrayış biçimi,

“Çocukların heyecanını fişekleyecek kitaplar bulmalı ilk önce. Böyle böyle başlamalı okuma hali. Sonrasında ise tanımadıkları duyguları tadabilecekleri kitaplar seçmeli”

soyutluğu sözcüklerde oynayarak yaratmayı seven bir yazar olarak beni epey zorladı. Buna karşın Yalancı Şahit’te daha soyutlaşabilme şansım vardı çünkü daha büyük bir gruba; 13-15 yaş grubuna sesleniyordum. Ancak anlattığım politik bir konuydu. Bu kez de o yaş grubunun gerçek yaşama kurabileceği bağ üzerine epey kafa patlattım.

Çocuklar küçük yaşlardayken, umduğumuzun tersine soyutlaştırma konusunda zorluk yaşıyorlar. Hayallerinin çok net bir ‘gerçek’ çerçevesi var. Onlar kesinlikle daha gerçekçi! Ancak biz büyüklerin sonradan öğrendiği gerçekçilik algısından çok daha farklı algıları. Dolayısıyla 5-10 yaş arasına seslenirken daha somut örneklere, kavramlara abanarak anlatmak gerekiyor bir takım soyut gerçekleri. Yaş ilerledikçe somutluğun katmanları daha çeşitlenebiliyor. Bence okuma yazma öğrenmiş her yaştaki çocuğa birçok konuyu anlatabilirsiniz. Sadece kavramasallaştırma konusunda dikkatli olmanız gerekiyor.

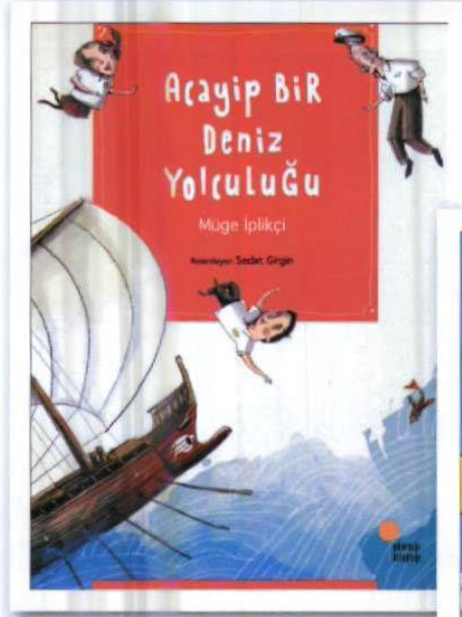
Çocuklar kitap okumayı, bir mecburiyet ya da ödev mantığından çıkarıp bir yaşam felsefesi haline nasıl getirebiliriz?

Çocuklara kitap okumayı bir zorunluluk biçiminde yapan bir eğitim sistemimiz mevcut. Somuttan soyuta geçmeyi hedefleyecek bir sistemimiz var mı? Bundan emin değilim. Okullarımızda matematik hâlâ bir sorun. Neden matematiğe referans verdiğime gelince: Çocuklarımıza analitik düşüncenin temelleri bu dersle aşılanabilir. Kaldı ki hem okumak hem edebiyat da kendi içinde belli bir matematiği barındıran unsurlardır, tıpkı yaşam gibi. Bugün matematik, ülkemizde genel geçer ezber formatından kurtulamadığı müddetçe, dört işlem olarak algılandığı sürece yaşamın içindeki çok katmanlılığı gençlere hatırlatmamız pek de kolay olmayacak. Matematikten diğer derslere geçişteki köprü zedelenmiş durumda. Yaşam felsefesi diyorsunuz... Okullarımızda okutulan felsefe var mı; varsa da nasıl okutuluyor, bunu düşünmek gerekiyor. Yaşam felsefesinden, okumaktan, okumanın açabileceği ufuklardan bahsedelim... Şu haliyle mümkün mü? Hiç sanmıyorum. Okulu bir mecburiyet ya da ödev mantığıyla çözmeye çalışan kadroları yaşamlarımızdan kaldıramadığımız müddetçe çocuklarımızın ufuklarını karartmaya devam edeceğiz gibi geliyor bana...

Siz çocuk kitaplarınızı yazarken nelere özen gösteriyorsunuz?

Çocukların ilgisini hangi noktalarda toplamaya çalışıyorsunuz?

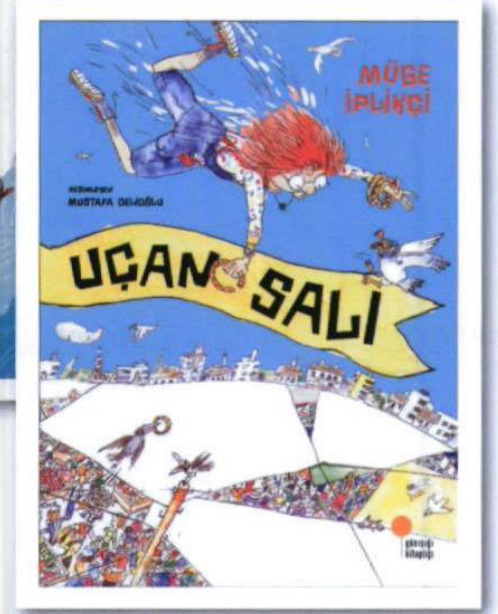
Çocukların kendi dünyalarına bakmaya çalışıyorum. Bu dünyaların özgünlüğünü anlamaya çalışıyorum. Açıkçası çocuklara 'net' mesajlar vermek yerine sözcüklere, cümlelere sakladığım ipuçlarını sunmayı yeğliyorum. Yaşamı sevmelerinin önemine vurgu yapıyorum; yaşamın

çok sesliliğine ve çok renkliliğine inanmalarını umut ediyorum.

Acayip Bir Deniz Yolculuğu ve Yalancı Şahit kitaplarınızdan bahseder misiniz?

Acayip Bir Deniz Yolculuğu, illüstratör Sedat Girgin'in resimlediği deniz kokan bir çocuk kitabı. Günışığı Kitaplığı Yayın Yönetmeni Müren Beykan bu özgün kitabı, 360 Derece Tarih Araştırmaları Derneği'nin deniz arkeolojisi projelerinden biri olan "Foça-Marsilya Tarihe Yolculuk" projesiyle birlikte çocuklara yakınlaştırmak amacıyla gerçekleştirdi. Asıl kahramanlardan biri o, yani! 360 Derece Tarih Araştırmaları Derneği'nin deniz arkeolojisi çalışmalarından biri olan "Foça-Marsilya Tarihe Yolculuk" projesini çocuklara yakınlaştırmak için hazırlanmış bir kitap Acayip Bir Deniz Yolculuğu. Deniz arkeolojisinin bu ilginç yolculuğundan esinlenerek farklı bir kurgu denemesi gerçekleştirdim. Acayip Bir Deniz Yolculuğu'nda kültürel bir projenin önemini küçücük de olsa hatırlatmak istemişim genç okurlarıma. Bu eski yolculuğun yakın bir geçmişte yinelenmesinin heyecanı içerisinde alerjik Kerem ve arkadaşlarının öyküsünü anlatmışım. Gençlik romanım Yalancı Şahit'te ise taş atan

çocuklar olarak bilinen çocuk ve gençlerin yaşam ve yaşama haklarını tartıştım. Bunu yaparken de 'En az bizim kadar masum' olduklarına inandığım bu gençlerin hazin öykülerinden esinlendim.

Çocuk kitabı yazmak, yetişkinler için kitap yazmaktan daha mı zor yoksa daha mı kolay?

Kimi zaman daha zor, kimi kez daha kolay. İlk başta çocuk kitabı yazmak çok zor gelmişti ama yavaş yavaş öğreniyorum galiba!

Günümüzdeki çocuk edebiyatıyla ilgili fikirleriniz nelerdir, nasıl değerlendiriyorsunuz?

Eksikler var ama atılan çok iyi adımlar da mevcut. Eskinin çocuklara ders veren tavrı yok artık yeni yazılmış kitaplarda. Onları birer birey olarak gören yapıtlarla karşı karşıyayız. Onların dünyasını, hissettiklerini önemseyen yapıtlar. Bu ise iyi bir işaret.